

P. J. N. SMAL, *Die Universalisme in die Psalms*. Academisch Proefschrift, Vrije Universiteit te Amsterdam. Uitg. J. H. Kok, Kampen, 1956, 235 bls. Prijs f 6.90.

Met hierdie proefskrif het Ds. Smal, by ons welbekend as student aan die Universiteit van Pretoria, later ook as predikant by een van die gemeentes van die Ned. Herv. of Ger. Kerk van Groter Pretoria en as tydelike dosent van Afd. B. van die Teologiese Fakulteit, na vier jaar oorsese studie welverdiend sy doktorsgraad in die Godgeleerdheid verkry. As mens enigszins bekend is met die verlerlei moeilikhede wat Ds. Smal te oorwinne gehad het tydens sy verblyf in die buiteland, is 'n gelukwens vir die welvolbragte taak des te meer op sy plek. Waar die uitgesproke doel van ons Studies is „die bevordering van die Bybels-Reformatoriese Teologie in Suid-Afrika” kan ons ons blydschap uitspreek oor hierdie bydrae tot die eksegetiese en bybels-teologiese arbeid waarmee die Afrikaanse teologiese literatuur verryk is en aan die jong doktor 'n lang en vrugbare werksaamheid in die ry van Outestamentici toewens.

In die Inleiding definieer die skrywer eers die begrip Universalisme wat hy in tweërlei sin gebruik, in pregnante sin as die universalisme van die genade, waardeur die heil nie tot Israel beperk is nie maar ook die ander volke daarin mag deel, in ruimer sin as die voorstelling dat die mag van die God van Israel nie tot Israel beperk is nie maar Hy Hom ook met die ander volke bemoei in gerig en genade en openbaring. Daarby betrek die skrywer sy ondersoek ook tot die teengestelde van universalisme, d.i. partikularisme, wat hy ook weer in twee onderskei, nl. die partikularisme „in bonam partem” waaronder die uitverkiesing (veral tot diens) van Israel en die verbond met hierdie volk verstaan word en die „in malam partem” waaronder verstaan word die beperking van die religieuse goedere tot die bepaalde volk, die vereenselwiging van God se saak met die van Israel, wat *qua talis* seker sou kan wees van die hulp van God. Deur hierdie breë, enigszins vloeiende begripsbepaling is dit duidelik dat die studie meer omvat as wat die titel uitdruk, en dat daar gevaar is vir minder skerpe onderskeidinge, minder duidelike aanvoel van teenstellinge en spanninge in Israel en die Ou Testament en minder klare wins vir die verstaan van Israel se godsdienstige strijd en oorwinning (of nederlaag). Ook in sake die tweede punt van die Inleiding, dat van pogings tot datering van die Psalms afgesien word (dit kom selfs nie tot rubrisering van gelykgestemde Psalms nie) en dat in die samevattende slotbeskouings „kriskras uit die Pss. siteer” word (bl. 15), moet opgemerk word dat sodoende groot gevaar geloop word dat die historiese element in Israel se Godsopenbaring en daarmee die insig in sy betekenis te kort gedoen word. Die betekenis van die studie vir die *historia revelationis* is daardeur gering; as duidelike „tydlose” sistematiesing van Outestamentiese gegewens oor die betrokke onderwerpe, soos die laaste hoofstuk, bl. 206-228 gee het dit beslis verdienste (besonder afd. 5., bl. 209v., oor die eties-religieuse bepaaldheid van die

band tussen Jahwe en Israel is belangrik vir die regte verstaan van die „partikularisme”).

Ongetwyfeld het die proefskrif ook sy waarde as eksegetiese werkstuk. In die groot middestuk, hoofstuk II van 190 bladsye, word 55 Psalms aan 'n eksegetiese ondersoek onderwerp, veral dié verse daarvan wat op die onderwerpe van die proefskrif betrekking het. By die eksegetiese word uitvoerig met die standaardwerke op die gebied van die Psalmverklaring rekening gehou asook meermale monografieë en tydskrifartikels bespreek. Geloof moet word dat die skrywer in sy uitvoerige weergawe van ander ondersoekers se menings daaraan alle reg doen; hy is dikwels sterker en uitvoeriger in sy bestrydings as in sy eie posisiestelling en bewysvoering (vgl. bv. sy bespreking van *elohim* in Ps. 82 waar by 'n bespreking en bestryding wat 11 bladsye beslaan, slegs 11 reëls met 'n opsomming van 'n bonte ry tekste, bl. 136, moet volstaan om eie opvatting te adstrueer en te staaf). By menige psalm en vers vra mens hom af wat sy bespreking eintlik met die onderwerp van die proefskrif te doen het en lyk dit of 'n soort eksegesedwang en -drang hom van die ondersoeker meester gemaak het, wat 'n ongevaarlike maar ook tyd- en ruimterowende aberrasie is, al verhoog dit miskien die gebruikswaarde van die boek as naslaanwerk vir die eksegeet. Die skrywer se eksegetiese is gewoonlik behoudend en gezond-nugter; teksemendasies word selde voorgestel, al kan 'n sewetal opgemerk word (Ps. 8:2, 33:7, 65:9, 72:9; 87:5, 99:4, 139:16); invloed van algemeen oud-oosterse mitologiese spraakgebruik word nie geheel ontken nie (vgl. by Ps. 19:5-7, 48:3, 72:8). Die „troonsbestygingsformule” *Jahwe malak* word goed vertaal en verstaan (bl. 147, 153), al word van 'n kultiese fees afgesien. Ps. 110 is volgens die skrywer (en sy promotor, Prof. N. H. Ridderbos) die enigste direkte Messiaanse psalm! (vgl. ook Stelling IV; aangaande die gebruik van Jesus van die veronderstelde Davidiese outerskap van die ps. het die skrywer die opvatting in Tekst en Uitleg bl. 104v. gegee verwaarloos, origens menimaal van die deeltjie gebruik gemaak).

By die vele verse en ook wel psalms wat die skrywer behandel sonder dat hulle direkte betrekking op sy onderwerp het, val dit te meer op hy heel wat ander psalms en psalmsverse nie vermeld nie; ek het 'n 24-tal psalms gevind waar die onderhawige kwessie wel degelik gevind word en wat tog nie in die eksegetiese hoofdeel voorkom nie; as opmerklikste noem ek Ps. 37 (as ons i.p.v. „land” telkens „aarde” vertaal soos die Afrikaanse Bybel), 57:10vv., 60, 76:9-13, 83:17, 19, 89:6-13, 23-28 (!), 93, 118:10vv., 136, 138:1v., 4v., 150:6.

In die Konklusie is baie verdienstelike uiteensettings; naas die reeds genoemde verwys ek na bl. 223 waar erken word dat van aktiewe sending-saksie by die psalmiste geen sprake is nie, bl. 224 waar die drieërlei wyse van uitbreiding van die Godsryk verduidelik word, bl. 228 waar op die verskil van Ou en Nuwe Testament gewys word. Die ekskurs oor die vraag of die huidige volk Israel nog as die uitverkore volk beskou moet

word, bl. 226-228, was onnodig en is by sy vrywel verwaarlosing van Rom. 9-11 heeltemal ontoereikend.

Van die 21 Stelling wat die boek vergesel is daar heel wat interessante, vir Bybeleksegese (IV en V), oor S.A. pers (XII), oor ons psalm-melodieë (XIV, XV), wysiging van Formuliere (XVI), evengelisasie en sending (XVIII, XIX) en immigrasie (XXI), met die meestes waarvan mens graag sy instemming betuig.

13 Julie 1956

B. GEMSER.